Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

15. detsember 2016*

Eelotsusetaotlus — Isikute vaba liikumine — Töötajate õigused — Võrdne kohtlemine — Sotsiaalsed soodustused — Rahaline abi kõrgkooliõpinguteks — Põlvnemise tingimus — Mõiste „laps“ — Abikaasa või registreeritud elukaaslase laps — Lapse ülalpidamises osalemine

Liidetud kohtuasjades C-401/15–C-403/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour administrative'i (Luksemburgi kõrgeim halduskohus) 22. juuli 2015. aasta otsustega esitatud kolm eelotsusetaotlust, mis saabusid Euroopa Kohtusse 24. juulil 2015, menetluses

Noémie Depesme (C-401/15),

Saïd Kerrou (C-401/15),

Adrien Kauffmann (C-402/15),

Maxime Lefort (C-403/15)

versus

Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, kohtunikud A. Prechal, A. Rosas (ettekandja), C. Toader ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— N. Depesme ja S. Kerrou, esindaja: advokaat P. Peuvrel,

— A. Kauffmann, esindaja: advokaat S. Jacquet,

— M. Lefort, esindaja: advokaat S. Coï,

— Luksemburgi valitsus, esindaja: D. Holderer, keda abistas advokaat P. Kinsch,

* * Kohtumenetluse keel: prantsuse.

— Euroopa Komisjon, esindajad: D. Martin ja M. Kellerbauer,

olles 9. juuni 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused puudutavad seda, kuidas tõlgendada ELTL artiklit 45 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määruse (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires (ELT 2011, L 141, lk 1) artikli 7 lõiget 2.

2 Eelotsusetaotlused esitati kolme vaidluse raames, mille pooled on vastavalt Noémie Depesme ja Saïd Kerrou, Adrien Kauffmann ning Maxime Lefort ja Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche (Luksemburgi kõrgharidus- ja teadusminister, edaspidi „minister“) ja mis puudutavad keeldumist anda õppeaastaks 2013/2014 N. Depesme'ile, A. Kauffmannile ja M. Lefort'ile riigi rahalist abi kõrgkooliõpinguteks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT 1968, L 257, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 15) artikli 7 kohaselt:

„1. Töötajat, kes on liikmesriigi kodanik, ei tohi teise liikmesriigi territooriumil tema kodakondsuse tõttu kohelda ükskõik milliste tööhõive- ja töötingimuste suhtes teisiti kui selle riigi kodanikest töötajaid, eelkõige seoses töötasu, vallandamise ja töötuks jäämise puhul tööle ennistamise või uue töökoha leidmisega.

2. Tal on samad sotsiaalsed ja maksusoodustused kui selle riigi kodanikest töötajatel.

[…]“.

4 Määruse nr 1612/68 artiklis 10 on ette nähtud:

„1. Sõltumata kodakondsusest on õigus asuda elama töötaja juurde, kes on ühe liikmesriigi kodanik ja kes töötab teise liikmesriigi territooriumil:

a) tema abikaasal ja nende järglastel, kes on alla 21aastased või ülalpeetavad;

[…]“.

5 Määruse nr 1612/68 artikkel 10 tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiviga 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT 2004, L 158, lk 77; parandused ELT 2004, L 229, lk 35, ja ELT 2005, L 197, lk 34; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46).

6 Direktiivi 2004/38 põhjendustes 3 ja 5 on märgitud:

„(3) Kui liikmesriikide kodanikud kasutavad oma vaba liikumise ja elamise õigust, peaks nende põhistaatuseks olema liidu kodakondsus. Seepärast on oluline kodifitseerida ja üle vaadata olemasolevad ühenduse dokumendid, milles käsitletakse eraldi töötajaid ja füüsilisest isikust ettevõtjaid, samuti õpilasi ja muid mittetöötavaid isikuid, et lihtsustada ja tugevdada kõikide liidu kodanike vaba liikumise ja elamise õigust.

[…]

(5) Et kõikide liidu kodanike õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil saaks kasutada vabaduse ja väärikuse objektiivseid tingimusi täites, tuleks see õigus anda ka nende pereliikmetele, sõltumata nende kodakondsusest. Käesolevas direktiivis tähendab määratlus „pereliige“ ka registreeritud partnerit, kui vastuvõtva liikmesriigi õigusaktides käsitletakse registreeritud kooselu abieluga võrdsena.“

7 Kõnealuse direktiivi artikkel 2 sätestab:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

2) *pereliige:*

a) abikaasa;

b) partner, kellega liidu kodanik on sõlminud liikmesriigi õigusaktide kohaselt registreeritud kooselu, kui vastuvõtva liikmesriigi õigus käsitleb registreeritud kooselu abieluga võrdsena, kooskõlas vastuvõtva liikmesriigi asjaomastes õigusaktides sätestatud tingimustega;

c) alanejad lähisugulased, kes on alla 21aastased või ülalpeetavad, ja punktis b määratletud abikaasa või partneri alanejad sugulased, kes on alla 21aastased või ülalpeetavad;

[…]

[…]“.

8 Määrus nr 1612/68 tunnistati alates 16. juunist 2011 kehtetuks ja asendati määrusega nr 492/2011. Määruse nr 492/2011 artiklis 7 korrati määruse nr 1612/68 artikli 7 sõnastust.

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiivi 2014/54/EL meetmete kohta, mis lihtsustavad töötajate vaba liikumise raames töötajatele antud õiguste kasutamist (ELT 2014, L 128, lk 8), põhjendus 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Töötajate vaba liikumine on liidu kodanike põhiõigus ja üks liidu siseturu alustala, mis on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklis 45. Selle õiguse rakendamist on täiendavalt käsitletud liidu õiguses, mille eesmärk on tagada liidu kodanikele ja nende pereliikmetele antud õiguste täielik kasutamine. Mõistet „pereliige“ tuleks käsitada [direktiivi 2004/38/EÜ] artikli 2 punktis 2 määratletud mõiste tähenduses ning seda kohaldatakse ka piirialatöötajate pereliikmete suhtes.“

10 Sama direktiivi artikkel 1 näeb ette:

„Käesoleva direktiiviga kehtestatakse sätted, mis hõlbustavad ELi toimimise lepingu artiklist 45 ning määruse [nr 492/2011] artiklitest 1–10 tulenevate õiguste ühetaolist kohaldamist ja tegeliku kaitse tagamist. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõnealuseid õigusi kasutavate liidu kodanike ja nende pereliikmete („liidu töötajad ja nende pereliikmed“) suhtes.“

11 Kõnealuse direktiivi artiklis 2 on sätestatud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse töötajate vaba liikumisega seotud ja määruse [nr 492/2011] artiklites 1–10 osutatud järgmiste valdkondade suhtes:

[…]

c) juurdepääs sotsiaal- ja maksusoodustustele;

[…]

2. Käesoleva direktiivi kohaldamisala on identne määruse [nr 492/2011] kohaldamisalaga.“

Luksemburgi õigus

12 Põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal reguleeris riigi rahalist abi kõrgkooliõpinguteks 22. juuni 2000. aasta seadus riigi rahalise abi kohta kõrgkooliõpinguteks (Loi concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures (*Mémorial* A 2000, lk 1106), mida on muudetud 19. juuli 2013. aasta seadusega (*Mémorial* A 2013, lk 3214, edaspidi „22. juuni 2000. aasta muudetud seadus”).

13 19. juuli 2013. aasta seadusega, mis võeti vastu 20. juuni 2013. aasta kohtuotsuse Giersch jt (C-20/12, EU:C:2013:411) täitmiseks ja mille 22. juuni 2000. aasta seadusse tehtud muudatused puudutasid ainult õppeaastat 2013/2014, lisati viimati nimetatud seadusse artikkel 2*bis*.

14 22. juuni 2000. aasta muudetud seaduse artikkel 2*bis* oli sõnastatud järgmiselt:

„Üliõpilane, kes ei ela Luksemburgi Suurhertsogiriigis, võib samuti saada rahalist abi kõrgkooliõpinguteks, tingimusel et ta on sellise Luksemburgi kodanikust või Euroopa Liidu või mõne teise Euroopa Majanduspiirkonna lepingu [vastu võetud 2. mail 1992, EÜT 1992, L 1, lk 3; ELT eriväljaanne 11/52, lk 3] osalisriigi või Šveitsi Konföderatsiooni kodanikust töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja laps, kes töötab või tegeleb kutsetegevusega Luksemburgis, ja et töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja on ajaks, kui üliõpilane taotleb rahalist abi kõrgkooliõpinguteks, töötanud või kutsetegevusega tegelenud Luksemburgis vähemalt viieaastase katkematu perioodi vältel. Luksemburgis töötamine peab toimuma vähemalt poole tavapärase tööaja ulatuses, mis kehtib ettevõttes seaduse või olenevalt olukorrast kollektiivlepingu alusel. Füüsilisest isikust ettevõtja peab kohustuslikult olema Luksemburgi Suurhertsogiriigis olnud vastavalt sotsiaalkindlustusseaduse (Code de la sécurité sociale) artikli 1 punktile 4 püsivalt kindlustatud kõrgkooliõpinguteks rahalise abi saamise taotluse esitamisele eelnenud viie aasta vältel.“

15 22. juuni 2000. aasta muudetud seadus tunnistati kehtetuks 24. juuli 2014. aasta seadusega riigi rahalise abi kohta kõrgkooliõpinguteks (loi du 24 juillet 2014 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures) (*Mémorial* A 2014, lk 2188).

16 Viimati nimetatud seaduse artiklis 3 on ette nähtud:

„Riigi rahalist abi kõrgkooliõpinguteks võib saada üliõpilane ja õpilane, kes on määratletud artiklis 2 (edaspidi nimetatud „üliõpilane“) ning kes vastab ühele nimetatud tingimustest:

[…]

(5) üliõpilane, kes ei ela Luksemburgi Suurhertsogiriigis:

[…]

b) on Luksemburgi kodanikust või Euroopa Liidu või mõne teise Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriigi või Šveitsi Konföderatsiooni kodanikust töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, kes töötab või tegeleb kutsetegevusega Luksemburgi Suurhertsogiriigis, laps ajal, kui üliõpilane taotleb rahalist abi kõrgkooliõpinguteks, tingimusel et nimetatud töötaja peab jätkuvalt üliõpilast ülal ning et nimetatud töötaja on ajaks, kui üliõpilane taotleb rahalist abi kõrgkooliõpinguteks, Luksemburgi Suurhertsogiriigis töötanud või kutsetegevusega tegelenud vähemalt viis aastat seitsmeaastase võrdlusperioodi vältel, mida arvestatakse tagantjärele alates rahalise abi taotluse esitamise kuupäevast, või erandkorras, juhul kui isik, kes säilitab töötaja staatuse, vastas eespool sätestatud viis-aastat-seitsmest-kriteeriumile tegevuse lõpetamise hetkel.

[…]“.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimus

17 Põhikohtuasjades on kõne all Luksemburgi mitteresidendist üliõpilastele Luksemburgi riigi poolt õppeaastaks 2013/2014 kõrgkooliõpinguteks rahalise abi andmise tingimused, mis on sätestatud 22. juuni 2000. aasta muudetud seaduses.

18 Vastavalt nimetatud seadusele antakse rahalist abi üliõpilastele, kes ei ela Luksemburgis, esiteks tingimusel, et nad on Luksemburgi kodanikust või liidu kodanikust töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja lapsed, ning teiseks tingimusel, et kõnealune töötaja on Luksemburgis töötanud või kutsetegevusega tegelenud taotluse esitamise ajaks vähemalt viieaastase katkematu perioodi vältel.

19 Vaidlust ei ole selle üle, et N. Depesme ja A. Kauffmann, kes on Prantsuse kodanikud ja elavad Prantsusmaal, ning M. Lefort, kes on Belgia kodanik ja elab Belgias, taotlesid Luksemburgi ametiasutustelt õppeaastaks 2013/2014 riigi rahalist abi esimese kahe isiku puhul kõrgkooliõpinguteks Prantsusmaal ja kolmanda isiku puhul kõrgkooliõpinguteks Belgias.

20 Minister keeldus neid taotlusi vastavalt 26. septembri, 17. oktoobri ja 12. novembri 2013. aasta kirjaga rahuldamast, kuna N. Depesme, A. Kauffmann ja M. Lefort ei vasta 22. juuni 2000. aasta muudetud seaduses sätestatud tingimustele.

21 Kolmest eelotsusetaotlusest ilmneb, et kõik kõnealused üliõpilased esitasid abitaotluse, milles nad tuginesid üksnes oma kasuisa töötaja staatusele Luksemburgis. Minister leidis seega, et N. Depesme'i, A. Kauffmanni ja M. Lefort'i ei saa pidada piirialatöötaja lasteks, nagu 22. juuni 2000. aasta muudetud seaduse artiklis 2*bis* sätestatud tingimuses on ette nähtud, kuna Luksemburgis töötavad üksnes nende kasuisad.

22 N. Depesme esitas 20. detsembril 2013 Tribunal administratif de Luxembourg'ile (Luksemburgi halduskohus) kaebuse, millega taotles tema kohta tehtud ministri keeldumisotsuse tühistamist. Tema kasuisa S. Kerrou, kes viitas oma staatusele töötajana Luksemburgis ja kes väitis, et N. Depesme on tema ülalpidamisel, astus vabatahtlikult N. Depesme'i algatatud menetlusse.

23 29. jaanuaril ja 25. aprillil 2014 esitasid M. Lefort ja A. Kauffmann kumbki samale kohtule nende kohta tehtud keeldumisotsuse peale sarnase kaebuse.

24 Tribunal administratif de Luxembourg (Luksemburgi halduskohus) tunnistas 5. jaanuari 2015. aasta otsustega N. Depesme'i, S. Kerrou ja A. Kauffmanni kaebused vastuvõetavaks, kuid põhjendamatuks.

25 N. Depesme, S. Kerrou, A. Kauffmann ja M. Lefort esitasid nende otsuste peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule apellatsioonkaebuse.

26 N. Depesme ja S. Kerrou väidavad muu hulgas, et S. Kerrou, kes on Luksemburgi piirialatöötaja juba 14 aastat, abiellus 24. mail 2006 N. Depesme'i emaga ja et sellest ajast alates moodustavad nad kõik kolmekesi sama leibkonna. S. Kerrou osaleb oma abikaasa lapse ülalpidamises ka selles osas, mis puudutab viimase kõrgkooliõpinguid, ning sai oma kasutütre eest enne tema kõrgkooliõpingute alustamist Luksemburgi peretoetusi.

27 A. Kauffmann väidab, et tema vanemad elavad lahus alates 2003. aastast ning lahutasid abielu 20. juunil 2005, mille järel määrati laste ainuhooldusõigus emale. Ta väidab, et ema abiellus 10. märtsil 2007 P. Kieferiga, kes on Luksemburgi piirialatöötaja ja kellega A. Kauffmann sellest ajast alates ühise katuse all elab. P. Kiefer osales A. Kauffmanni ülalpidamises ja talle hariduse andmises ning sai tema eest Luksemburgi peretoetusi.

28 M. Lefort väidab, et tema isa on surnud, tema ema abiellus hr. Terwoigne'ga, kes on juba üle viie aasta Luksemburgi piirialatöötaja, ning ema abiellumisest alates elab ta koos ema ja kasuisaga samas leibkonnas. Hr. Terwoigne osaleb pere majapidamiskulude kandmises ja toetab ka M. Lefort'i kõrgkooliõpingute kulude kandmist.

29 Luksemburgi riik palub omalt poolt halduskohtu 5. jaanuari 2015. aasta kohtuotsused jõusse jätta ning väidab, et N. Depesme, A. Kauffmann ja M. Lefort ei ole õiguslikus tähenduses oma kasuisade lapsed.

30 Cour administrative (Luxembourg) (Luksemburgi kõrgeim halduskohus) rõhutab, et 22. juuni 2000. aasta muudetud seaduse artiklis 2*bis* sätestatud põlvnemise tingimus kehtestati 20. juuni 2013. aasta kohtuotsuse Giersch jt (C-20/12, EU:C:2013:411) arvesse võtmiseks.

31 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul sõltub tema menetluses oleva kolme kohtuasja lahendus 22. juuni 2000. aasta muudetud seaduse artikli 2*bis* tähenduses toodud mõiste „piirialatöötaja laps" tõlgendamisest, võttes arvesse nimetatud kohtuotsust ja määruse nr 492/2011 artikli 7 lõikes 2 sätestatud diskrimineerimiskeelu põhimõttest kinnipidamist. Ta leiab veel, et „[nimetatud kohtuotsuses] välja toodud kriteeriumiks on Luksemburgi Suurhertsogiriigis kõrgkooliõpinguteks rahalist abi taotleva mitteresidendist üliõpilase tegelik seotus Luksemburgi ühiskonna või tööturuga". Olukorras, kus selline seotus ei tulene otseselt üliõpilasest, kuna ta on mitteresident, vaid aluseks võetud piirialatöötajast, tekib kohtul küsimus, kas kõrgkooliõpinguteks riigi rahalist abi taotleva üliõpilase ja piirialatöötaja põlvnemissuhte puhul tuleb lähtuda puhtalt juriidilisest või pigem majanduslikust mõistest. Ta leiab, et *a priori* on mõlemad mõisted võimalikud. Juhul kui mõiste „laps" 22. juuni 2000. aasta muudetud seaduse tähenduses viitab ülalpeetavale lapsele, tekib sellega seoses küsimus, milline mõju võib olla sellel, kui suurel määral piirialatöötaja üliõpilase ülalpidamises osaleb. Cour administrative (kõrgeim halduskohus) täpsustab, et selle küsimuse puhul tuleb võrrelda, kui suurel määral peab üliõpilast ülal ühelt poolt piiralatöötaja ja teiselt poolt tema vanem või vanemad. Lõpuks palub kohus selgitada, milline ulatus on piiralatöötaja ja üliõpilase ühe vanema vahelisel seotusel.

32 Neil asjaoludel otsustas Cour administrative (kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse, mis on kohtuasjades C-401/15–C-403/15 sarnaselt sõnastatud, välja arvatud nurksulgudes lisatud tekst kohtuasjas C-403/15:

„Kas selleks, et tulemuslikult järgida diskrimineerimiskeelu nõudeid seoses [määruse nr 492/2011] artikli 7 lõike 2 sätetega koostoimes ELTL artikli 45 lõikega 2, [kohtuasi C-403/15: „pidades silmas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 33 lõiget 1 koostoimes vajaduse korral selle artikliga 7“], kui võetakse arvesse kõrgkooliõpinguteks rahalist abi taotleva mitteresidendist üliõpilase seotuse tegelikku astet Luksemburgi ühiskonna või tööturuga, kusjuures tegemist on liikmesriigiga, kus piirialatöötaja on töötanud või kutsetegevusega tegelenud tingimustel, mis on ette nähtud Euroopa Kohtu 20. juuni 2013. aasta otsuse [Giersch jt (C-20/12, EU:C:2013:411)] otsesel tagajärjel muudetud [22. juuni 2000. aasta muudetud seaduse] artiklis 2*bis*,

— tuleb tingimust, et see üliõpilane peab olema selle piirialatöötaja „laps“, kvalifitseerida nii, et see võrdub sellega, et tegemist on tema „esimeses astmes otsejoones alanejaga, kelle põlvnemine on temaga seoses õiguslikult tuvastatud“, rõhutades üliõpilase ja piirialatöötaja vahelist põlvnemist, mida peetakse eespool viidatud seotuse aluseks, või

— tuleb rõhutada asjaolu, et piirialatöötaja „jätkuvalt peab üliõpilast ülal“, ilma et teda üliõpilasega tingimata õiguslikult seoks põlvnemine, eelkõige tehes kindlaks piisava abielulise kooselu seose, mis teda ühendab üliõpilase ühe vanemaga, kellest põlvnemine on õiguslikult tuvastatud?

Kas teise variandi puhul peab piirialatöötaja oletuslikult mittekohustuslik panus, juhul kui see ei ole eksklusiivne, vaid paralleelne selle vanema või vanemate panusega, keda üliõpilasega õiguslikult seob põlvnemine ja kel põhimõtteliselt on õiguslik kohustus üliõpilase eest hoolitseda, vastama teatud püsivuse kriteeriumidele?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

33 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tahab oma küsimusega sisuliselt teada, kas ELTL artiklit 45 ja määruse nr 492/2011 artikli 7 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et piirialatöötaja lapseks, kes võib kaudselt saada määruse nr 492/2011 artikli 7 lõikes 2 nimetatud sotsiaalseid soodustusi nagu õppetoetus, mida liikmesriik annab selles liikmesriigis töötavatele või varem töötanud töötajate lastele, tuleb pidada üksnes last, kes sellest töötajast põlvneb, või ka töötaja abikaasa või registreeritud elukaaslase last. Viimasel juhul palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, milline mõju on piirialatöötaja osaluse määral selle lapse ülalpidamises viimase õigusele saada kõrgkooliõpinguteks rahalist abi, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

34 Kõigepealt tuleb meenutada, et ELTL artikli 45 lõike 2 kohaselt nõuab töötajate vaba liikumine igasuguse kodakondsusel põhineva liikmesriikide töötajate diskrimineerimise kaotamist nii töölevõtmisel, töö tasustamisel kui ka muude töötingimuste puhul (kohtuotsus, 20.6.2013, Giersch jt, C-20/12, EU:C:2013:411, punkt 34).

35 Euroopa Kohus on otsustanud, et määruse nr 1612/68 artikli 7 lõige 2, mille sõnastust korrati määruse nr 492/2011 artikli 7 lõikes 2, on sotsiaalsete soodustuste andmise konkreetses valdkonnas ELTL artikli 45 lõikes 2 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtte konkreetne väljendus ning seda tuleb tõlgendada samamoodi nagu viimati nimetatud sätet (vt kohtuotsused, 23.2.2006, komisjon *vs.* Hispaania, C-205/04, ei avaldata, EU:C:2006:137, punkt 15; 11.9.2007, Hendrix, C-287/05, EU:C:2007:494, punkt 53, ning 20.6.2013, Giersch jt, C-20/12, EU:C:2013:411, punkt 35).

36 Määruse nr 1612/68 artikli 7 lõike 2 ja määruse nr 492/2011 artikli 7 lõike 2 kohaselt on liikmesriigi kodanikust töötajal teise liikmesriigi territooriumil samad sotsiaalsed ja maksusoodustused kui selle riigi kodanikest töötajatel.

37 Euroopa Kohus on määruse nr 1612/68 artikli 7 lõikega 2 seoses korduvalt leidnud, et sellele sättele peavad ilma vahet tegemata saama tugineda nii vastuvõtvas liikmesriigis elavad võõrtöötajad kui ka piirialatöötajad, kes küll töötavad kõnealuses liikmesriigis, kuid elavad teises liikmesriigis (vt kohtuotsused, 18.7.2007,Geven, C-213/05, EU:C:2007:438, punkt 15; 14.6.2012, komisjon *vs.* Madalmaad, C-542/09, EU:C:2012:346, punkt 33; 20.6.2013, Giersch jt, C-20/12, EU:C:2013:411, punkt 37, ning 14.12.2016, Bragança Linares Verruga jt, C-238/15, EU:C:2016:949, punkt 39).

38 Lisaks on väljakujunenud kohtupraktika kohaselt toimetuleku- ja õppetoetus, mida antakse kutsealase kvalifikatsiooni aluseks olevateks ülikooliõpinguteks, määruse nr 1612/68 artikli 7 lõikes 2 nimetatud sotsiaalne soodustus (kohtuotsused, 20.6.2013, Giersch jt, C-20/12, EU:C:2013:411, punkt 38, ning 14.12.2016, Bragança Linares Verruga jt, C-238/15, EU:C:2016:949, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Samuti on Euroopa Kohus otsustanud, et õppetoetus, mida liikmesriik annab töötajate lastele, on määruse nr 1612/68 artikli 7 lõike 2 tähenduses sotsiaalne soodustus võõrtöötajale, kui tema laps on jätkuvalt tema ülalpidamisel (kohtuotsus, 20.6.2013, Giersch jt, C-20/12, EU:C:2013:411, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

40 Peale selle on Euroopa Kohtu praktikas asutud seisukohale, et määruse nr 1612/68 artikli 7 lõikes 2 töötajale ette nähtud võrdne kohtlemine soodustab kaudselt võõrtöötaja pereliikmeid. Kuivõrd õppetoetuse andmine võõrtöötaja lapsele kujutab endast võõrtöötaja jaoks sotsiaalset soodustust, siis saab laps ise tugineda sellele sättele, et saada toetust, kui siseriikliku õiguse kohaselt antakse seda toetust otse õppijale (kohtuotsus, 20.6.2013, Giersch jt, C-20/12, EU:C:2013:411, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Põhikohtuasjades on eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses kaebused, mille Luksemburgi mitteresidendist üliõpilased esitasid pärast seda, kui kõnealune liikmesriik keeldus neile andmast rahalist abi kõrgkooliõpinguteks. Üliõpilased leiavad, et neil on õigus seda abi saada, kuna neil on perekondlikud suhted piirialatöötajaga, kes ei ole küll nende isa, kuid kellest sai nende ema abikaasa pärast vanemate lahutust või – nagu M. Lefort'i puhul – pärast tema isa surma.

42 Seega tuleb hinnata, kas mõiste „võõrtöötaja laps“ selles tähenduses, mida kasutatakse määruse nr 1612/68 artikli 7 lõiget 2 käsitlevas Euroopa Kohtu praktikas, mis on kohaldatav ka määruse nr 492/2011 artikli 7 lõikele 2, ja eelkõige 20. juuni 2013. aasta kohtuotsuses Giersch jt (C-20/12, EU:C:2013:411), hõlmab võõrtöötaja abikaasa või siseriikliku õiguse kohaselt tunnustatud elukaaslase lapsi.

43 Sellega seoses tuleb märkida, et määruse nr 1612/68 artikli 10 lõike 1 punkt a, mis direktiiviga 2004/38 kehtetuks tunnistati, nägi ette, et sõltumata kodakondsusest on õigus asuda elama töötaja juurde, kes on ühe liikmesriigi kodanik ja töötab teise liikmesriigi territooriumil, töötaja abikaasal ja „nende järglastel, kes on alla 21aastased või ülalpeetavad“.

44 Euroopa Kohus tõlgendas seda sätet nii, et õigus asuda töötaja juurde elama on nii töötaja alanejatel sugulastel kui ka tema abikaasa alanejatel sugulastel. Nimelt oleks selle sätte kitsas tõlgendus, et nimetatud õigust oleksid saanud kasutada ainult võõrtöötaja ja tema abikaasa ühised lapsed, läinud vastuollu määruses nr 1612/68 sätestatud võõrtöötajate pereliikmete integreerimise eesmärgiga (vt selle kohta kohtuotsus, 17.9.2002, Baumbast ja R, C-413/99, EU:C:2002:493, punkt 57).

45 Lisaks on Euroopa Kohus varem märkinud, et töötaja pereliikmed, keda kaudselt soodustab võrdne kohtlemine, mis on määruse nr 1612/68 artikliga 7 tagatud võõrtöötajatele, on pereliikmed määruse nr 1612/68 artikli 10 tähenduses (vt selle kohta kohtuotsus, 18.6.1987, Lebon, 316/85, EU:C:1987:302, punkt 12).

46 Tuleb sedastada, et määruse nr 1612/68 artikkel 10 tunnistati direktiiviga 2004/38 kehtetuks, kuna liidu seadusandja soovis perekonna taasühinemise õiguse lihtsustamiseks ja tugevdamiseks kodifitseerida töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate, õpilaste ja muude mittetöötavate isikute perekonna taasühinemise õiguse ühte õigusakti.

47 Selle reformi raames võttis seadusandja viimati nimetatud direktiivi artikli 2 punkti 2 alapunktis c uuesti kasutusele mõiste „pereliige“, nagu Euroopa Kohus on seda seoses määrusega nr 1612/68 määratlenud, täpsustades sealjuures, et selle mõiste alla kuuluvad kõnealuse kodaniku alanejad lähisugulased, kes on alla 21aastased või ülalpeetavad, „ja […] abikaasa või [siseriikliku õiguse kohaselt tunnustatud] partneri alanejad sugulased“.

48 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 43 märkis, asetuvad 20. juuni 2013. aasta kohtuotsus Giersch jt (C-20/12, EU:C:2013:411) ja selles kasutatud mõiste „laps“ sellisesse kohtupraktika ja õigusnormide konteksti, nagu käesoleva kohtuotsuse punktides 42–47 on esitatud.

49 Seega näib, et mõistet „võõrtöötaja laps“ tuleb selles tähenduses, nagu seda kasutatakse määruse nr 1612/68 artikli 7 lõikega 2 seonduvas Euroopa Kohtu praktikas, tõlgendada nii, et see hõlmab kõnealuse töötaja või tema siseriikliku õiguse kohaselt tunnustatud elukaaslase lapsi.

50 Sellist tõlgendust ei lükka ümber Luksemburgi valitsuse argument, et direktiiv 2004/38 käsitleb üksnes liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ega käsitle määruse nr 492/2011 artikli 7 lõikes 2 sätestatud piirialatöötajate õigust samadele sotsiaalsetele soodustustele, nagu on asjaomase riigi kodanikest töötajatel.

51 Nimelt nähtub liidu õigusaktide arengust, mida käesoleva kohtuotsuse punktides 46 ja 47 käsitleti, ja asjaolust, et määruse nr 492/2011 artikli 7 lõikes 2 üksnes korratakse muudatusteta määruse nr 1612/68 artikli 7 lõiget 2, et pereliikmed, keda võib kaudselt soodustada võrdne kohtlemine määruse nr 492/2011 alusel, on pereliikmed direktiivi 2004/38 tähenduses. Miski ei anna alust oletada, et liidu seadusandja tahe oli pereliikmete puhul teha ranget vahet direktiivi 2004/38 kohaldamisala ja määruse nr 492/2011 kohaldamisala vahel, mille kohaselt ei oleks liidu kodaniku pereliikmed direktiivi 2004/38 tähenduses tingimata samad isikud kui tema pereliikmed siis, kui liidu kodanikku käsitatakse töötajana.

52 Lisaks leiab asjaolu, et mõistet „piirialatöötaja laps“, keda võib kaudselt soodustada määruse nr 492/2011 artikli 7 lõikes 2 sätestatud võrdsuse põhimõte, tuleb tõlgendada lähtuvalt mõistest „pereliige“, nagu see on määrust nr 1612/68 käsitlevas Euroopa Kohtu praktikas määratletud ja seejärel direktiivi 2004/38 artiklisse 2 üle võetud, kinnitust ka direktiivis 2014/54, mille ülevõtmise tähtaeg lõppes 21. mail 2016.

53 Nimelt tuleneb direktiivi 2014/54 põhjendusest 1, mille kohaselt on töötajate vaba liikumise rakendamist „täiendavalt käsitletud liidu õiguses, mille eesmärk on tagada liidu kodanikele ja nende pereliikmetele antud õiguste täielik kasutamine“, et mõistet „pereliige“ tuleks käsitada [direktiivi 2004/38] artikli 2 punktis 2 määratletud mõiste tähenduses ning seda kohaldatakse ka piirialatöötajate pereliikmete suhtes“.

54 Direktiivi 2014/54 artikli 2 lõike 2 kohaselt on selle kohaldamisala identne määruse nr 492/2011 kohaldamisalaga. Direktiivi 2014/54 artikli 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk hõlbustada ELTL artiklist 45 ning määruse nr 492/2011 artiklitest 1–10 tulenevate õiguste ühetaolist kohaldamist ja tegeliku kaitse tagamist.

55 Seega näib, et kui piirialatöötaja abikaasa või vastuvõtvas liikmesriigis tunnustatud elukaaslase lapsed vastavad sellise piirialatöötaja pereliikme määratlusele direktiivi 2004/38 artikli 2 punkti 2 alapunkti c tähenduses, kes on vastuvõtva liikmesriigi ühiskonnaga piisavalt seotud, võib neid pidada piirialatöötaja lasteks, nii et neil on õigus saada kõrgkooliõpinguteks rahalist abi, mida peetakse sotsiaalseks soodustuseks määruse nr 492/2011 artikli 7 lõike 2 tähenduses.

56 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub ka sisuliselt selgitada, milline mõju on piirialatöötaja osaluse määral tema abikaasa lapse ülalpidamises selle lapse õigusele saada rahalist abi, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

57 Sellega seoses tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 39 meenutatud kohtupraktikast, et juhul kui piirialatöötaja peab last jätkuvalt ülal, siis on õppetoetus, mida liikmesriik lapsele annab, selle töötaja jaoks sotsiaalne soodustus määruse nr 1612/68 artikli 7 lõike 2 tähenduses. Lisaks tuleb märkida, et määruse nr 1612/68 artikkel 10, mis direktiiviga 2004/38 kehtetuks tunnistati, nägi ette, et sõltumata kodakondsusest on õigus asuda elama töötaja juurde, kes on ühe liikmesriigi kodanik ja töötab teise liikmesriigi territooriumil, „tema abikaasal ja nende järglastel, kes on alla 21aastased või ülalpeetavad“. Liidu seadusandja on ka direktiivis 2004/38 seisukohal, et „pereliikmeteks“ direktiivi artikli 2 punkti 2 alapunkti c tähenduses tuleb lugeda „[liidu kodaniku] alanejad lähisugulased, kes on alla 21aastased või ülalpeetavad, ja […] abikaasa või [tunnustatud] partneri alanejad sugulased“.

58 Euroopa Kohus on leidnud, et ülalpeetava pereliikme staatus määruse nr 1612/68 artikli 10 mõttes ei tähenda õigust ülalpidamisele. Kui see nii oleks, sõltuks selles sättes ette nähtud perekonna taasühinemine siseriiklikest õigusnormidest, mis erinevad riigiti, ning see tooks kaasa liidu õiguse mitteühetaolise kohaldamise. Seetõttu tõlgendas Euroopa Kohus määruse nr 1612/68 artikli 10 lõikeid 1 ja 2 selliselt, et ülalpeetava pereliikme staatus tuleneb faktilisest olukorrast. Tegemist on sellise pereliikmega, kelle toetuse tagab töötaja, ilma et oleks vaja kindlaks teha toetuse vajamise põhjusi ega hinnata, kas asjaomane isik suudaks tasustatud tegevusega end ise ülal pidada. Sellist tõlgendust nõuab põhimõte, mille kohaselt liidu aluseks olevat töötajate vaba liikumist käsitlevaid õigusnorme tuleb tõlgendada laialt (vt selle kohta kohtuotsused, 18.6.1987, Lebon, 316/85, EU:C:1987:302, punktid 21–23).

59 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 67 märkis, saab sellist tõlgendust kohaldada ka siis, kui kõne all on piirialatöötaja osalemine tema abikaasa või tunnustatud elukaaslase laste ülalpidamises.

60 Seega tuleb käesoleval juhul asuda seisukohale, et ülalpeetava pereliikme staatus tuleneb faktilisest olukorrast, mille hindamine on liikmesriigi ja vajaduse korral liikmesriigi kohtute ülesanne. Piirialatöötaja ülalpeetava pereliikme staatus võib seega juhul, kui see puudutab töötaja abikaasa või tunnustatud elukaaslase lapse olukorda, tuleneda objektiivsetest asjaoludest, nagu töötaja ja üliõpilase ühine elukoht, ilma et oleks vaja kindlaks teha põhjused, miks piirialatöötaja üliõpilase ülalpidamises osaleb, või arvutada välja osalemise täpne ulatus.

61 Luksemburgi valitsus väidab siiski, et pädevalt ametiasutuselt oleks keeruline nõuda, et ta selgitaks igal konkreetsel juhul välja, kas ja millises ulatuses piirialatöötaja, kes on põhikohtuasjas kõne all olevat rahalist abi taotleva üliõpilase kasuvanem, üliõpilase ülalpidamises osaleb.

62 Esiteks tuleb märkida, et liidu seadusandja leiab, et eeldatavasti on lapsed igal juhul kuni 21aastaseks saamiseni ülalpeetavad, nagu direktiivi 2004/38 artikli 2 punkti 2 alapunktist c ilmneb.

63 Teiseks tuleneb Euroopa Kohtu käsutuses olevast kohtutoimikust, et Luksemburgi seadusandja on 24. juuli 2014. aasta seaduse, mida kohaldatakse alates õppeaastast 2014/2015, artikli 3 alusel ise seadnud kõrgkooliõpinguteks rahalise abi saamiseks tingimuse, et töötaja „peab jätkuvalt üliõpilast ülal“. Seega ei saa Luksemburgi valitsus põhjendatult väita, et ametiasutusel ei ole võimalik üliõpilase ülalpidamises osalemise tingimust kontrollida.

64 Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esitatud küsimusele vastata, et ELTL artiklit 45 ja määruse nr 492/2011 artikli 7 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et piirialatöötaja lapseks, kes võib kaudselt saada viimati nimetatud sättes mainitud sotsiaalseid soodustusi nagu õppetoetus, mida liikmesriik annab selles liikmesriigis töötavatele või varem töötanud töötajate lastele, tuleb pidada mitte üksnes last, kes sellest töötajast põlvneb, vaid ka töötaja abikaasa või registreeritud elukaaslase last, kui töötaja

peab seda last ülal. Viimasena nimetatud nõue tuleneb faktilisest olukorrast, mille hindamine on ametiasutuse ja vajaduse korral liikmesriigi kohtute ülesanne, ilma et nad peaksid kindlaks tegema ülalpidamises osalemise põhjused või arvutama välja selle täpse ulatuse.

Kohtukulud

65 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

ELTL artiklit 45 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määruse (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires artikli 7 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et piirialatöötaja lapseks, kes võib kaudselt saada viimati nimetatud sättes mainitud sotsiaalseid soodustusi nagu õppetoetus, mida liikmesriik annab selles liikmesriigis töötavatele või varem töötanud töötajate lastele, tuleb pidada mitte üksnes last, kes sellest töötajast põlvneb, vaid ka töötaja abikaasa või registreeritud elukaaslase last, kui töötaja peab seda last ülal. Viimasena nimetatud nõue tuleneb faktilisest olukorrast, mille hindamine on ametiasutuse ja vajaduse korral liikmesriigi kohtute ülesanne, ilma et nad peaksid kindlaks tegema ülalpidamises osalemise põhjused või arvutama välja selle täpse ulatuse.

Allkirjad